

C-321/22. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2022. május 5.

A kérdést előterjesztő bíróság:Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie
(Lengyelország)**Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:**

2022. február 22.

Felperesek és a viszontkereset alperesei:

ZL

KU

KM

Alperes és a viszontkereset felperese:

Provident Polska S.A.

Az alapeljárások tárgya

A ZL, KU és KM által indított keresetek tárgya lényegében az általuk kötött kölcsönszerződések érvénytelenek vagy hatálytalannak nyilvánítása a kölcsön nem kamatjelleget költségei, azaz a jutalék és a rugalmas törlesztési terv díja, vagy az előkészítési díjra vonatkozó részében.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogi alapja

Először is, a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése lehetővé teszi-e, hogy az eladó vagy szolgáltató részére fizetendő díjak vagy jutalékok összegét meghatározó szerződési feltételek kizárólag annál az oknál fogva minősüljenek tisztességtelennek, hogy e díjak vagy jutalékok aránytalanul magasak. Másodsor,

a kérdést előterjesztő bíróság szerint meg kell vizsgálni, hogy a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében foglalt rendelkezéssel és a tényleges érvényesülés elvével ellentétes-e a nemzeti jog rendelkezése (a kp.c. 189. cikke) és a nemzeti bíróságok ítélkezési gyakorlata, amely szerint az eljáráshoz fűződő érdek hiánya kizárja a megállapítási kereset indításának lehetőségét. Harmadszor, a kérdést előterjesztő bíróság többek között a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben arra keresi a választ, hogy amennyiben megállapítást nyer, hogy a kölcsönszerződések azt előíró feltételei, hogy az e szerződések szerinti törlesztőrészeket kizárólag készpénzben lehet az adós lakóhelyén a kölcsönadó munkavállalója részére megfizetni, tisztességtelen szerződési feltételnek minősülnek, a kölcsönszerződés továbbra is teljesíthető-e, vagy azt érvénytelennek kell-e nyilvánítani.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Úgy kell-e értelmezni a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdését, hogy az lehetővé teszi olyan feltétel tisztességtelen feltételnek minősítését, amely az eladó vagy szolgáltató részére az általa kínált szolgáltatáshoz képest aránytalanul magas díjat vagy jutalékot biztosít?
2. Úgy kell-e értelmezni a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 7. cikkének (1) bekezdését és a tényleges érvényesülés elvét, hogy azokkal ellentétesek azok a nemzeti rendelkezések vagy azok bírósági értelmezése, amely szerint a fogyasztó eljáráshoz fűződő érdeke szükséges követelménye annak, hogy a fogyasztó által az eladóval vagy szolgáltatóval szemben, a tisztességtelen feltételeket tartalmazó szerződés vagy szerződésrész érvénytelennek vagy hatálytalannak nyilvánítása iránt indított keresetének helyt adjanak?
3. Úgy kell-e értelmezni a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését, valamint a tényleges érvényesülés, az arányosság és a jogbiztonság elvét, hogy azok lehetővé teszik annak megállapítását, hogy az olyan kölcsönszerződés, amelynek egyetlen szerződési feltételét – amely a kölcsön törlesztési módjáról rendelkezik – tisztességtelen szerződési feltételnek nyilvánították, e feltétel kihagyását követően nem maradhat fenn, és ezért érvénytelen?

A hivatkozott uniós rendelkezések

- 1 Az Európai Unió működéséről szóló szerződés: 169. cikk (1) bekezdése.
- 2 Az Európai Unió Alapjogi Chartája: 38. cikk.

- 3 A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv: (4), (21), (24) preambulumbekzdés; 3. cikk (1) bekezdése; 6. cikk (1) bekezdése és 7. cikk (1) bekezdése.

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

- 4 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (a Lengyel Köztársaság 1997. április 2-i alkotmánya): 76. cikk.
- 5 Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (a polgári törvénykönyvről szóló, 1964. április 23-i törvény) (a továbbiakban: k.c.): 5., 22¹. és 43¹. cikk, 58. cikk 1–3. §-a, 65. cikk 1. §-a, 353¹., 359., 385¹., 385²., 405. és 410. cikk, valamint 720. cikk 1. §-a;
- 6 Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (a polgári perrendtartásról szóló, 1964. november 17-i törvény; a továbbiakban k.p.c.): 189. cikk, 316. cikk 1. §-a, 363. cikk 1. §-a, 365. cikk 1. §-a.
- 7 Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (a fogyasztói hitelről szóló, 2011. május 12-i törvény, a továbbiakban: u.k.k.): 3. cikk (1) bekezdése, 3. cikk (2) bekezdésének 1. pontja, 4. cikk (1) bekezdésének 1. pontja, 5. cikk 6–8. pontja, 30. cikk (1) bekezdése, 36a. cikk (2) bekezdése.
- 8 Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 stycznia 2016 r. w sprawie wysokości odsetek ustawowych (az igazságügyi miniszter 2016. január 7-i közleménye a törvényes kamatról).

A tényállás és az eljárás rövid ismertetése

- 9 ZL 2019. szeptember 11-én „Heti készpénzkölcsön” elnevezésű, 90 hetes időtartamra szóló kölcsönszerződést kötött a Provident Polska S.A.-val (a továbbiakban: Provident). A szerződés egyes feltételei többek között úgy rendelkeznek, hogy az ügyfélnek készpénzben fizetett összeg és egyben a kölcsön teljes összege 8100 PLN (A1. és A. tétel), a kölcsön rendelkezésre bocsátásának jutaléka 4050 PLN (B. tétel), az előkészítési díj 40 PLN (C. tétel), a rugalmas törlesztési terv díja 2066 PLN (D. tétel), az éves kamat 10% (E. tétel), a kamat teljes összege 1275,73 PLN (E. pont), a kölcsön bruttó összege 14 256 PLN (F. tétel), a kölcsön teljes költsége 7431,73 PLN (G. tétel), a fogyasztó által fizetendő teljes összeg 15 531,73 PLN (H. tétel), a tényleges éves kamat pedig 132,53% (I. tétel).
- 10 A kölcsönszerződés a Provident által alkalmazott általános szerződési feltételeknek minősülő általános részt is tartalmazott, amely szerint a kölcsön teljes összege (A. tétel) a kölcsönadó által a szerződés alapján az ügyfél rendelkezésére bocsátott valamennyi pénzeszköz összege, amely azonban nem

tartalmazza a kölcsön bruttó összegének azon részét, amelyet a kölcsön azon hitelezett költségeinek fedezésére bocsátottak az ügyfél rendelkezésére, amelyeket a kölcsönadó a szerződés alapján bocsát a fogyasztó rendelkezésére, azaz az ügyfél által a szerződés megkötésekor fizetendő költségeket: a kölcsön rendelkezésre bocsátásának jutaléka, az előkészítési díj, valamint a rugalmas törlesztési terv díja, amelyeket a kölcsön bruttó összegéből vonnak le.

- 11 A kölcsön bruttó összege (F. tétel) a szerződés ezen általános része szerint az ügyfél részére a szerződés alapján nyújtott kölcsön teljes összege volt, amely magában foglalta a teljes kölcsönösszeget és a kölcsönnek azt a részét, amely a hitelezett költségek, azaz az ügyfél által a szerződés megkötésekor fizetendő költségek, a kölcsön rendelkezésre bocsátásának jutaléka, az előkészítési díj és a rugalmas törlesztési terv díjának fedezésére szolgál, amelyeket a kölcsön bruttó összegéből vonnak le. A kölcsön bruttó összege megegyezik a teljes kölcsönösszeg (A. tétel), valamint a B., C. és D. tétel szerinti díjak összegével.
- 12 Ezt követően a kölcsön teljes költsége (G. tétel) magában foglalta mindazon költségeket, amelyeket az ügyfélnek a kölcsönszerződéssel összefüggésben meg kell fizetnie, különösen: a) a kamatokat, díjakat és jutalékot, b) a kiegészítő szolgáltatások költségeit, amennyiben ezek kifizetése a kölcsön rendelkezésre bocsátásához vagy a kínált feltételekkel történő rendelkezésre bocsátásához szükséges. A fogyasztó által fizetendő teljes összeg (H. tétel) alatt a kölcsön teljes költségeinek összege és a teljes kölcsönösszeg értendő. A kölcsönadó részére az ügyfél által fizetendő kamat kiszámításának alapját a kölcsön bruttó összege (F. tétel) képezi.
- 13 A heti készpénzkölcsön esetében az ügyfél vállalta, hogy a kölcsönt kizárólag készpénzben fizeti vissza egy tanácsadón keresztül, e tanácsadónak az ügyfél lengyel köztársaságbeli cím szerinti lakóhelyén tett heti rendszerességű látogatásai során.
- 14 A „rugalmas törlesztési terv” ugyanakkor a kölcsön igénybevételét szerződés keretében lehetővé tevő szolgáltatások összességét jelenti, amely a törlesztés időszakos felfüggesztéséből és a törlesztési kötelezettség megszüntetésének garanciájából áll. A kölcsönadó a rugalmas törlesztési terv keretében nyújtott szolgáltatásokért a rugalmas törlesztési tervért járó díj formájában díjat számít fel (D. tétel). A heti készpénzkölcsön esetében a „törlesztés időszakos felfüggesztése” a kölcsönadó azon szolgáltatását jelenti, amely a szerződésben meghatározott eredeti ütemterv szerinti törlesztőrészeket visszafizetése határidejének az 1–4. törlesztőrészlet tekintetében indoklás nélkül történő meghosszabbításából áll. A „törlesztési kötelezettség megszüntetésének garanciája” azt a szerződési feltételt jelenti, hogy az ügyfél szerződés időtartama alatti elhalálása esetében bármely, a szerződésből eredő, az ügyfél elhalálása napján még ki nem fizetett tartozás tekintetében a kölcsönadó mentesíti az ügyfelet a szerződésből eredő kötelezettségek alól.

- 15 A KU és a Provident, illetve a KM és az IPF Polska sp. z o.o. (a Provident jogelődje) közötti kölcsönszerződés a fenti 9–14. pontban leírtakhoz hasonló feltételeket tartalmazott.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 16 A felperesek kereseti követelésüket azzal indokolják, hogy a kölcsönszerződésnek a jutalékra és a rugalmas törlesztési terv díjára, illetve az előkészítési díjra vonatkozó feltételei – a jutalék és e díjak aránytalanul magas összege miatt – tisztességtelen feltételeknek (jogszabályba ütköző szerződési feltételeknek) minősülnek. ZL és KU lényegében azt állítja, hogy az alperes a kölcsönnyújtás jogcímén jövedelemre tehet szert, azonban csak az ügyleti kamatra és észszerű összegű előkészítési díjra, azaz 40 PLN-re korlátozódóan. A felpereseknek a rendelkezésükre bocsátott tőke 75,5%-át (vagy KM esetében 92,07%-át) kitevő kiegészítő díjak megfizetésére történő kötelezése az alperes nyereségének maximalizálására irányul, és ennek következtében a fogyasztót a kölcsön megszerzésével összefüggésben terhelő költség túlzott mértékű és aránytalan ahhoz az összeghez képest, amelyet a szerződéskötésével összefüggésben kap. Az ilyen magas jutalék jóerkölcsbe ütközik, ellentétes a szerződéses szolgáltatások egyenértékűségével, a tisztességes kereskedelemmel és a tisztességes üzletvezetést folytató eladó vagy szolgáltató szokásos nyereségével. E magas jutalékot a gazdasági tevékenység kockázata sem indokolja.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid összefoglalása

- 17 Az **előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés** a 93/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság hatásköre kiterjed azon szempontok értelmezésére, amelyeket a nemzeti bíróság alkalmazhat vagy köteles alkalmazni valamely szerződési feltételnek az ezen irányelvben foglalt rendelkezésekre tekintettel történő vizsgálatakor, és különösen valamely feltételnek az említett irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett esetlegesen tisztességtelen jellegének vizsgálatakor, azzal, hogy e bíróság feladata, hogy az adott ügy sajátos körülményei alapján az adott szerződési feltétel konkrét minősítéséről döntsön. Ebből következik, hogy a Bíróságnak arra kell szorítkoznia, hogy a kérdést előterjesztő bíróság számára olyan iránymutatásokat adjon, amelyeket ez utóbbinak figyelembe kell vennie az érintett szerződési feltétel tisztességtelen jellegének értékelése során.¹

¹ 2010. november 9-i VB Pénzügyi Lízing ítélet, C-137/08, 44. pont; 2013. március 14-i Aziz ítélet, C-415/11, 66. pont; 2013. március 21-i RWE Vertrieb ítélet, C-92/11, 48. pont; 2014. január 16-i Constructora Principado ítélet, C-226/12, 20. pont; 2014. április 3-i Sebestyén végzés, C-342/13, 25. pont; 2014. szeptember 10-i Kušionová ítélet, C-34/13, 73. pont; 2019. október 3-i Kiss és CIB Bank ítélet, C-621/17, 47. pont; 2021. január 27-i Dexia Nederland ítélet, C-229/19 és C-289/19, 45. pont; 2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-609/19, 60. pont; 2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, 92. pont.

- 18 A Bíróság többször utalt arra is, hogy azon kérdést illetően, hogy valamely szerződési feltétel a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz-e elő a fogyasztó kárára, a nemzeti bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy az eladó vagy szolgáltató a fogyasztóval szembeni tisztességes és méltányos eljárása esetén észszerűen elvárhatta-e, hogy utóbbi az egyedi megtárgyalást követően elfogadja e feltételt.²
- 19 Ezenkívül annak megállapításához, hogy valamely feltétel a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben „jelentős egyenlőtlenséget” idéz-e elő a fogyasztó kárára, különösen a nemzeti jogban a felek ez irányú megállapodása hiányában irányadó szabályait kell figyelembe venni. Ilyen összehasonlító vizsgálat alapján ítélni meg a nemzeti bíróság, hogy adott esetben a szerződés mennyiben hozza a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe a fogyasztót. Hasonlóképpen célszerűnek tűnik az említett fogyasztó jogi helyzetének vizsgálata abból a szempontból, hogy milyen eszközök állnak a rendelkezésére a nemzeti szabályozás alapján ahhoz, hogy megszüntesse a tisztességtelen feltételek alkalmazását.³
- 20 Végezetül a Bíróság világossá tette, hogy jelentős egyenlőtlenség eredhet önmagában abból, hogy kellően súlyos mértékben sérül a fogyasztónak mint szerződéses félnek az alkalmazandó nemzeti rendelkezések szerinti helyzete, akár úgy, hogy szűkebbé válik azon jogok tartalma, amelyek e rendelkezések alapján a szerződésből fakadóan megilletik, akár úgy, hogy korlátozzák e jogok gyakorlását, akár úgy, hogy olyan további kötelezettséggel terhelik, amelyet a nemzeti szabályok nem írnak elő.⁴
- 21 A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem arra a kérdésre keres választ, hogy elegendő lehet-e valamely szerződési feltétel tisztességtelennek nyilvánításához annak megállapítása, hogy az a fogyasztót az eladó vagy szolgáltató szolgáltatásához képest aránytalanul nagy értékű ellenszolgáltatás teljesítésére kötelezi. A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint a Bíróság eddigi ítélezési gyakorlatának elemzése nem ad egyértelmű választ erre a kérdésre.

² 2013. március 14-i Aziz ítélet, C-415/11, 69. pont; 2014. március 21-i Banco Popular Español végzés, C-537/12, 66. pont; 2014. április 3-i Sebestyén végzés, C-342/13, 28. pont; 2019. október 3-i Kiss és CIB Bank ítélet, C-621/17, 50. pont; 2019. november 7-i Profi Credit Polska ítélet, C-419/18 és C-483/18, 55. pont; 2020. szeptember 3-i Profi Credit Polska ítélet, C-84/19, C-222/19 és C-252/19, 93. pont; 2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-609/19, 66. pont; 2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, 99. pont.

³ 2013. március 14-i Aziz ítélet, C-415/11, 68. pont; 2014. március 21-i Banco Popular Español végzés, C-537/12, 65. pont; 2014. április 3-i Sebestyén végzés, C-342/13, 28. pont; 2021. január 27-i Dexia Nederland ítélet, C-229/19 és C-289/19, 48. pont.

⁴ 2014. január 16-i Constructora Principado ítélet, C-226/12, 21. és 23. pont; 2019. október 3-i Kiss és CIB Bank ítélet, C-621/17, 51. pont; 2020. szeptember 3-i Profi Credit Polska ítélet, C-84/19, C-222/19 és C-252/19, 92. pont; 2021. január 27-i Dexia Nederland ítélet, C-229/19 és C-289/19, 49. pont.

- 22 A Bíróság a 2020 március 26-i ítéletében megjegyzi, hogy „a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 1. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy nincs kizárva ezen irányelv hatálya alól az olyan szerződési feltétel, amely a hitel nem kamatjellegű költségét a nemzeti rendelkezések által előírt felső határ tiszteletben tartásával határozza meg, anélkül hogy szükségszerűen figyelembe venné a ténylegesen felmerült költségeket”.⁵
- 23 A fenti megközelítést gondolta tovább a Bíróság a 2020. szeptember 3-i ítéletében, amelyben megállapította, hogy a fogyasztót terhelő, nem kamatjellegű, olyan hitelköltség, amelyet a nemzeti jogszabályok értelmében maximáltak, a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében akkor is jelentős egyenlőtlenséghez vezethet, ha azt e felső érték alatt állapították meg, ha az ellenértékként nyújtott szolgáltatások nem tartoznak észszerű módon a hitelszerződés megkötése vagy kezelése keretében nyújtott szolgáltatások körébe, vagy ha a kölcsön nyújtásának és kezelésének költségei címén a fogyasztóra hárított összegek egyértelműen aránytalanok a kölcsön összegének viszonylatában. A kérdést előterjesztő bíróságnak e tekintetben figyelembe kell vennie a többi szerződési feltétel hatását annak eldöntéséhez, hogy az említett feltételek jelentős egyenlőtlenséget idéznek-e elő az adós kárára. Ilyen körülmények között az átláthatóságnak a 93/13 irányelv 5. cikkéből eredő követelményére figyelemmel nem lehet úgy tekinteni, hogy az eladó vagy szolgáltató észszerűen számíthatott arra, hogy a fogyasztóval szemben való átlátható eljárás esetén ezen utóbbi a megtárgyalást követően elfogadja az ilyen feltételt. A fentiekből az következik, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az olyan, nem kamatjellegű hitelköltségekre vonatkozó szerződési feltétel, amely e költséget a jogszabályban előírt felső határ alatt határozza meg, és amely a hitelező gazdasági tevékenységének a költségeit a fogyasztóra hárítja, a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idézhet elő a fogyasztó kárára abban az esetben, ha ezen utóbbira az igénybe vett szolgáltatásoknak és a felvett hitel összegének viszonylatában aránytalan költségeket terhel, aminek fennállását a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia.⁶
- 24 Ezenkívül a Bíróság a 2020. július 16-i ítéletében megállapította, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a fogyasztó és a pénzügyi intézmény között létrejött kölcsönszerződésnek a fogyasztót szerződéskötési díj fizetésére kötelező feltétele a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idézhet elő a fogyasztó kárára, amennyiben a pénzügyi intézmény nem bizonyítja, hogy e díj ténylegesen nyújtott szolgáltatásoknak és a

⁵ 2020. március 26-i Mikrokasa ítélet, C-779/18, 58. pont.

⁶ A 2020. szeptember 3-i Profi Credit Polska ítélet, C-84/19, 95–97. pont.

részéről felmerült költségeknek felel meg, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia.⁷

- 25 A 2015. február 26-i ítéletében viszont a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a 93/13 irányelv értelmében tisztességtelennek kell tekinteni azokat a szerződési feltételeket, amelyek a hitel visszafizetésének biztosítása érdekében annak ellenére jelentős összegű jutalék fizetését írják elő, hogy a visszafizetés elmaradásának kockázata jelzáloggal már biztosítva van, és hogy a bank e jutalék fejében a fogyasztónak nem nyújt semmilyen tényleges szolgáltatást.⁸
- 26 A fenti ítéletekből kitűnik, hogy a Bíróság lehetővé teszi a kölcsön- vagy hitelszerződés jutalék vagy díj összegét meghatározó feltételei tisztességtelennek minősítését, ha azok feltűnően magasak, vagy ha a fogyasztónak nem nyújtanak tényleges szolgáltatást. Úgy tűnik azonban, hogy a Bíróság néhány más ítéletének vizsgálata más következtetésre vezet.
- 27 Nevezetesen a 2014. április 16-i ítéletében a Bíróság rámutatott arra, hogy a „jelentős egyenlőtlenség” bekövetkezéséhez nem feltétlenül szükséges, hogy a valamely szerződési feltétellel a fogyasztóra hárított költségek ez utóbbi szempontjából a szóban forgó ügylet összegéhez képest gazdaságilag jelentősek legyenek,⁹ és az említett jelentős egyenlőtlenség fennállásának kérdése nem korlátozódhat olyan mennyiségi jellegű gazdasági értékelésre, amely egyrészt a szerződés tárgyát képező ügylet teljes költségének, másrészt az említett feltétellel a fogyasztóra hárított költségeknek az összevetésén alapul.¹⁰
- 28 Hasonlóképpen, a 2021. november 18-i ítéletében a Bíróság kifejtette, hogy annak vizsgálata, hogy a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenség áll-e fenn a fogyasztó kárára, nem korlátozódhat a szerződés tárgyát képező ügylet teljes költségének, illetve a szerződési feltétellel a fogyasztóra hárított költségek összevetésén alapuló, mennyiségi jellegű gazdasági értékelésre.¹¹
- 29 Ugyanakkor a 2019. október 3-i ítéletében a Bíróság megállapította, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését és 5. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az a követelmény, amely szerint a szerződési feltételeket világosan és érthetően kell megfogalmazni, nem kívánja meg, hogy a fogyasztói kölcsönszerződésben foglalt, egyedileg meg nem tárgyalt, az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló szerződési feltételekben, amelyek a fogyasztót terhelő kezelési költség és folyósítási jutalék összegét, azok kiszámításának módját és teljesítésének idejét pontosan

⁷ 2020. július 16-i CaixaBank ítélet, C-224/19 és C-259/19, 79. pont.

⁸ A Bíróság 2015. február 26-i Matei ítélete, C-143/13, 70-71. pont.

⁹ 2014. április 16-i Constructora Principado ítélet, C-226/12, 31. pont.

¹⁰ 2014. április 16-i Constructora Principado ítélet, C-226/12, 22. pont.

¹¹ 2021. november 18-i A.S.A. ítélet, C-212/20, 66. pont.

meghatározzák, az érintett összegek ellenében nyújtott valamennyi szolgáltatást is részletezzék.¹² E következtetés különösen akkor fontos, ha ugyanebben az ítéletben megfogalmazott azon álláspontot is figyelembe vesszük, miszerint a szerződési feltételnek a 93/13 irányelv 5. cikke által megkövetelt átlátható jellege az egyikét képezi azoknak a tényezőknek, amelyeket figyelembe kell venni a feltétel tisztességtelen jellegének a nemzeti bíróság által az ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerint elvégzendő értékelése keretében. Ezen értékelés során a kérdést előterjesztő bíróságnak az eljárás valamennyi körülményére tekintettel meg kell vizsgálnia először a jóhiszeműség követelményének az esetleges megsértését, és másodsor az ezen utóbbi rendelkezés értelmében vett, a fogyasztó kárára kialakult jelentős egyenlőtlenség esetleges fennállását.¹³ A fenti megfontolások alapján a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló, a kölcsönhöz kapcsolódó kezelési költségre vonatkozó szerződési feltétel, amely nem teszi lehetővé az e költség ellenében nyújtott konkrét szolgáltatások egyértelmű azonosítását, a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben főszabály szerint nem idéz elő jelentős egyenlőtlenséget a fogyasztó kárára a jóhiszeműség követelményével ellentétben.¹⁴

- 30 A kérdést előterjesztő bíróság szerint érthető, hogy a kölcsönök nyújtásával foglalkozó társaságok gazdasági tevékenységet folytatnak, és ezért fő céljuk a nyereség elérése. Az ilyen eladónak vagy szolgáltatónak nemcsak a vállalkozásának működésével kapcsolatos különböző költségeket kell viselnie (a személyzet, helyiségbérlés, adók, irodaszerek stb. költségeit), hanem olyan összegű díjat is be kell szednie a fogyasztóktól, amely kellően magas nyereséget biztosít számára. Az is érthető, hogy a Providentnek vélelmeznie kell, hogy az ügyfeleinek egy része nem fogja visszafizetni a nekik kölcsönadott pénzeszeget, mivel pénzügyi vagy személyes helyzete ezt megakadályozza, és az is lehetséges, hogy egyes adósok rosszhiszeműen fognak eljárni, és gyakorlatilag megakadályozzák, hogy a társaság a pénzt visszakapja.
- 31 A kérdést előterjesztő bíróság azonban úgy véli, hogy még az összes fenti tény figyelembevétele sem igazolja, hogy a Provident a jelen ügyekben az ügyiratokban szereplő szerződések szerinti összegű díjra legyen jogosult.
- 32 A bíróság jelen esetben figyelembe veszi azt a tényt, hogy a rugalmas törlesztési terv díja esetében a fogyasztó a kölcsön törlesztőrészelei fizetési határidejének többszöri elhalasztásának lehetőségéért – tehát egy meglehetősen csekély előnyért – cserébe igen magas összegű díj megfizetésére köteles. Jelen esetben különösen fontos, hogy az adós nem mondhat le a fenti szolgáltatásról; a

¹² 2019. október 3-i Kiss és CIB Bank ítélet, C-621/17, 45. pont.

¹³ 2019. október 3-i Kiss és CIB Bank ítélet, C-621/17, 49. pont.

¹⁴ 2019. október 3-i Kiss és CIB Bank ítélet, C-621/17, 56. pont.

Provident által kínált valamennyi kölcsön magában foglalja a fenti szolgáltatás igénybevételének, és így jelentős összegű díj megfizetésének szükségességét. Ezek a körülmények arra engednek következtetni, hogy a szóban forgó szolgáltatást és az érte járó díjat a Provident lényegében mindenekelőtt annak érdekében írta elő, hogy növelje az egyes kölcsönszerződésekkel kapcsolatos bevételeit, nem pedig annak érdekében, hogy hasznos szolgáltatásokat kínáljon az adósok részére. Így a rugalmas törlesztési terv formájában nyújtott szolgáltatás lényegében fiktív jellegű, és az e szolgáltatásra vonatkozó szerződési feltételek valódi célja, hogy igazolja a fogyasztó terhelő többletdíjat.

- 33 Ezzel szemben, ami a jutalékot illeti, a Provident a jutalékért cserébe a kölcsön nyújtásán felül nem kínál semmilyen más szolgáltatást, és ezért a jutalék kizárólag a kölcsönadó nyereségét, másrészt pedig kizárólag az adós költségét jelenti. Hasonló következtetés vonatkozik az úgynevezett előkészítési díjra is, mivel az nem kapcsolódik máshoz, mint magához a kölcsönnyújtáshoz, és a szerződés fogyasztó részére történő rendelkezésre bocsátásának költségei (a nyomtatótoner, a papír, a társaság munkavállalója alkalmazásának stb. költségei) olyan alacsonyak, hogy főszabály szerint figyelmen kívül hagyhatók.
- 34 A szóban forgó kölcsönökre vonatkozó adatok összevetéséből kitűnik, hogy a Provident gazdasági tevékenységét a jelek szerint főként viszonylag kis (4000–11 000 PLN) összegű, egy és két év közötti futamidejű kölcsönök fogyasztók részére történő nyújtására alapította. A társaság által elérni kívánt haszon a kamatokból, azonban mindenekelőtt a nagyon magas összegű (főként a rugalmas törlesztési terv fejében járó) jutalékból és díjakból származik. Kétségtelen, hogy e díjak az u.k.k. rendelkezései által előírt korlátokon belül maradnak, azonban jelentős terhet jelentenek az adósok számára, és főszabály szerint a kölcsönösszeg 70–90%-át teszik ki (csak egy esetben érik el „kizárólag” a kölcsöntőke összegének 46%-át). Mi több, a Provident ügyfeleinek jelentős részét ráadásul ugyanazok a személyek teszik ki. A rövid lejáratú kölcsönöket igénybe vevő személyek jelentős része ugyanis olyan fogyasztó, akinek nehézséget jelent saját pénzügyeinek kezelése, emiatt nincs lehetősége banki kölcsönt felvenni, és aki ezért olyan hitelintézetek szolgáltatásait veszi igénybe, amelyek nagyon kedvezőtlen feltételekkel kínálnak kölcsönöket. Az ilyen típusú kölcsönök magas költségei azt eredményezik, hogy e fogyasztók nem tudják azokat kifizetni, és e kölcsönök törlesztése érdekében további kölcsönöket vesznek fel, ami miatt úgynevezett adósságspirálba kerülnek.
- 35 Például, az 5000 PLN összegű kölcsönt igénybe vevő személynek a kölcsönösszeg 90%-ának megfelelő összegű költségekkel együtt összesen 9500 PLN-t kell visszafizetnie. Ha a fogyasztó nem rendelkezik e pénzügyi állammal, és felvesz egy második kölcsönt, ezúttal 9 500 PLN összegre, azonban szintén a kölcsönösszeg 90%-ának megfelelő költségekkel, akkor a visszafizetendő összeg már 18 050 PLN lesz. Ha e ciklus még többször megismétlődik, akkor a fogyasztónak a harmadik kölcsön esetében 34 295 PLN, a negyedik kölcsön esetében 65 160 PLN, az ötödik kölcsön esetében 123 805 PLN, a hatodik kölcsön esetében 235 229 PLN, a hetedik kölcsön esetében pedig 446 936 PLN összeget

kell visszafizetnie, amelynek során a kölcsönadó tényleges hozzájárulása (5 000 PLN) a követelésnek csupán 1%-át teszi ki, 99%-a pedig a kölcsönadó tényleges nyeresége.

- 36 A fenti példa világosan mutatja, hogy a fogyasztó már az első kölcsön viszonylag kis összegben, azonban nagyon kedvezőtlen feltételekkel történő igénybevételével is olyan adósságspirálba kerül (az adósság exponenciálisan növekszik), amely ahhoz vezet, hogy a saját kötelezettségeit nem tudja teljesíteni, szélsőséges esetekben pedig a teljes vagyont elveszíti, és fogyasztóként fizetéseképtelenné válna. Az adósságspirálba sodródás problémáját már korábban is felismerték a nemzeti jogban, ami azt eredményezte, hogy bevezették a kamat maximális mértékére vonatkozó rendelkezést (a k.c. 359. cikkének 2¹. §-a), amely jelenleg évi 7,2%, valamint a fogyasztói hitelek nem kamatjellegű költségeinek maximumára vonatkozó rendelkezést (az u.k.k. 36a. cikkének (2) bekezdése), amelyek együttesen nem haladhatják meg a kölcsön teljes összegét. Mindazonáltal sem a nemzeti, sem pedig az uniós jogban nincsenek olyan rendelkezések, amelyek kizárnák, hogy a fogyasztók részére sorozatosan nagyon költséges rövid lejáratú kölcsönöket nyújtsanak. Következésképpen az egyetlen lehetségesnek tűnő megoldás annak megakadályozására, hogy a fogyasztók adósságspirálba kerüljenek, az, hogy tisztességtelenné minősüljenek azok a szerződési feltételek, amelyek aránytalanul magas díjakat és jutalékot írnak elő. A fogyasztót érő hátrány ugyanis nem abból következik, hogy az eladó vagy szolgáltató a kölcsön költségei tekintetében érthetetlen módon fogalmazta meg a szerződést, vagy nem magyarázta meg a fogyasztónak ennek következményeit, hanem abból, hogy a fogyasztónak aránytalanul magas költségeket kell viselnie.
- 37 Az **előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés** keretében a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy ellentétes-e a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével és a tényleges érvényesülés elvével az annak megállapítása iránti kereset sikeréhez fűződő jogi érdek fennállásának követelménye, hogy a szerződés vagy annak egy része érvénytelen vagy hatálytalan. A probléma ugyanis az, hogy ha a fogyasztó annak megállapítását kéri és bizonyítja, hogy a szerződés vagy annak egy része érvénytelen vagy hatálytalan, azonban nem bizonyítja az eljáráshoz fűződő érdekét, akkor a nemzeti bíróság a k.p.c. 189. cikke szerint csak és kizárólag az eljáráshoz fűződő érdek hiánya miatt kénytelen lesz elutasítani a fogyasztó keresetét.
- 38 A k.p.c. 189. cikke szerint azon eljáráshoz fűződő érdek megállapítása, amelynek a tárgyalás befejezésének időpontjában kell fennállnia, szükséges feltétele annak, hogy a bíróság a megállapítási keresetnek helyt adjon (a k.p.c. 316. cikkének (1) bekezdése). Az eljáráshoz fűződő érdek fogalmát a nemzeti jogszabályok nem határozzák meg, azonban a lengyel bíróságok ítélkezési gyakorlatában már többször vizsgálták.
- 39 Így a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) ítélkezési gyakorlata szerint az eljáráshoz fűződő érdek alatt azt az objektív szükségletet kell érteni, hogy védelemben kell részesíteni azon felperes jogi szféráját, akinek jogai

sérültek vagy sérülhetnek, és amely jogok fennállása vagy tartalma bizonytalan. Az eljáráshoz fűződő érdek vizsgálatához olyan egyéni, rugalmas kritériumok szükségesek, amelyek figyelembe veszik a k.p.c. 189. cikke szerinti kereset teleologikus alapját. A megállapítási kereset alkalmazása célszerűségének mérlegelésekor vizsgált feltételek egyike az, hogy a megállapítási ítélet milyen jelentőséggel bírna a felperes jogi helyzetére nézve. Az eljáráshoz fűződő érdek fennállásáról tanúskodik a jogvita ilyen módon történő egyértelmű lezárásának lehetősége, míg az ilyen érdek fennállása ellen szól annak lehetősége, hogy a felperes jogainak teljesebb körű védelmét másik kereset útján érheti el.

- 40 Mivel az „eljáráshoz fűződő érdek” fogalmát a nemzeti jogszabályok nem határozzák meg, azt, hogy a felperesnek fennáll-e eljáráshoz fűződő érdeke, minden egyes esetben az adott ügyben eljáró nemzeti bíróság vizsgálja. Ez viszont azt jelenti, hogy előfordulhatnak olyan helyzetek, amelyekben a nagyon hasonló vagy akár azonos ügyekben az eljáráshoz fűződő érdek fennállásának kérdését a különböző bíróságok eltérően értékelhetik. Például a fogyasztók által a Providenttel kötött szerződések érvénytelenségének vagy hatálytalanságának megállapítására irányuló hasonló ügyekben a Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (varsói Śródmieście kerületi bíróság, Lengyelország) ítélező testületeinek egy része úgy ítélte meg, hogy a fogyasztók rendelkeznek eljáráshoz fűződő érdekekkel, míg e bíróság ítélező testületeinek másik része megállapította, hogy nem áll fenn eljáráshoz fűződő érdek, ami e keresetek elutasításának alapját képezi. Ami e tekintetben fontos, hogy az összes említett esetben a bíróságok egyöntetűen úgy ítélték meg, hogy az alperes társaság szerződéseinek azon feltételei, amelyek a jutalékot és a rugalmas törlesztési terv díját aránytalanul magas összegben állapították meg, tisztességtelenek minősültek. Ennélfogva ebből a körülményből az következik, hogy még ugyanazon a bíróságon belül is lehetnek véleménykülönbségek abban a kérdésben, hogy a felperesnek fennáll-e eljáráshoz fűződő érdeke. Ez a tény megnehezítheti a 93/13 irányelv célkitűzéseinek megvalósítását, ugyanis még abban az esetben is, amikor az eladóval vagy szolgáltatóval kötött szerződés feltételeinek tisztességtelen jellege nyilvánvaló lesz, a fogyasztónak kétségei lehetnek azzal kapcsolatban, hogy indítson-e keresetet e szerződési feltételek érvénytelenségének vagy hatálytalanságának megállapítása iránt, attól tartva, hogy a bíróság megállapíthatja, hogy a fogyasztó nem rendelkezik a keresetindításhoz fűződő jogi érdekekkel, és a keresetet kizárólag ebből az okból utasíthatja el, miközben a fogyasztóra hárítja az eljárás költségeit.

- 41 Ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróság szerint nem bizonyították azt a körülményt, hogy a felpereseknek jogi érdekük fűződik a megállapítási kereset indításához. A felperesek e tekintetben kizárólag arra hivatkoznak, hogy meg kell határozniuk kötelezettségeik mértékét, tehát olyan körülményekre, amelyeknek csak a felperesek számára van szubjektív jelentőségük, a jogvita megoldásának objektív szükségességét azonban nem érintik. A felperesek számára azonban mindenekelőtt más olyan jogorvoslati lehetőségek is rendelkezésre állnak, amelyek lehetővé teszik, hogy a megállapítás iránti keresetnél szélesebb körben gyakorolják jogaikat. Jelen esetben ugyanis az a tény lényeges, hogy a vitatott

jutalékokkal és díjakkal összefüggő kövelelések egy részét már mindegyik felperes visszafizette, míg a követelések másik részét nem fizették vissza, és azt a Provident viszontkeresetben követeli a felperesektől. Ebben a helyzetben e követelések teljesített részét a felperesek mindegyike tartozatlan fizetés visszatérítése iránti kereset útján követelheti (a k.c. 410. cikkével összefüggésben értelmezett 405. cikke), és így a felperesek keresetükben a megállapításon túlmutató kérelmet is előterjeszhetnek. Ami viszont a díjából és jutalékokból származó követelések vissza nem fizetett részét illeti, azok a Provident tartozás megfizetése iránti viszontkeresetével indított bírósági eljárás tárgyává váltak; erre tekintettel a felperesek (a viszontkereset alperesei) éppen a viszontkeresetek keretében hivatkozhatnak a szerződési feltételek tisztességtelen jellegére, és a kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben hozott ítéletével fogja a felek közötti jogvitát elbírálni.

- 42 **Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés** a Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Siemianowicach Śląskie-i kerületi bíróság, Lengyelország) által a 2021. november 10-i végzésével előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelemhez kapcsolódik (a Bíróság előtt elotti ügy száma: C-717/21), amely arra vonatkozik, hogy tisztességtelennek lehet-e nyilvánítani azon szerződési feltételeket, amelyek előírják, hogy a kölcsön törlesztőrészletei kizárólag készpénzben a Provident egyik munkavállalója (a továbbiakban: tanácsadó) közvetítésével, a tanácsadó által az adós lakóhelyen tett heti látogatások alkalmával fizethetők vissza. Ezt a szerződési feltételt rendszeresen alkalmazták a Provident által kötött szerződésekben, és a ZL és KU által kötött szerződések 6. pontjának a) alpontjába került bele. E felperesek valójában nem vitatták e feltétel tartalmát, mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság a 93/13 irányelvből eredő, a fogyasztói szerződéseknek az azokban foglalt tisztességtelen feltételek szempontjából történő vizsgálatára vonatkozó kötelezettségek teljesítése során megállapította, hogy e feltételeket tisztességtelennek kell tekinteni.
- 43 Ami a fenti szerződési feltételek tisztességtelennek nyilvánításához vezető indokokat illeti, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében osztja a Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Siemianowicach Śląskie-i kerületi bíróság) 2021. november 10-i végzésében kifejtett álláspontot. Mindenekelőtt azonban a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a készpénz nélküli fizetési forgalom korszakában annak fenntartása, hogy a kölcsön törlesztőrészletei kizárólag készpénzben fizethetők vissza az alperes munkavállalója részére, valamint az, hogy a kölcsön törlesztőrészletei banki átutalással nem fizethetők vissza, arra irányul, hogy érzelmi nyomást gyakoroljanak a fogyasztóra annak kikényszerítése érdekében, hogy kötelezettségeit határidőben teljesítse. Ezenkívül, bár e feltételek a felek főszolgáltatásait határozzák meg, azokat nem világosan és érthetően fogalmazták meg (a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése). A kölcsönszerződések 6. pontjának a) alpontja ugyanis előírja, hogy a követeléseket a Provident munkavállalójának a fogyasztó lakóhelyén tett látogatásai alkalmával kell teljesíteni, ugyanakkor egyáltalán nem határozza meg e látogatások keretét, időtartamát, a társaság munkavállalójának a fogyasztó lakóhelyen megengedett cselekményeit stb. Ezenfelül a kérdést előterjesztő bíróság szerint a fogyasztó

magánéletébe ilyen formában erőteljesen beavatkozó eladónak vagy szolgáltatónak e fogyasztót megfelelően tájékoztatnia (figyelmeztetnie) kell az idegen személy otthonában tett látogatásaival járó, adott esetben veszélyes következményekről, különösen abban a helyzetben, amikor e személyt a fogyasztó hitelezője foglalkoztatja. Ezzel szemben a vizsgált szerződésekből hiányoztak az ilyen figyelmeztetések. Ugyanakkor a szóban forgó feltételek a Provident által korábban megfogalmazott szabványszerződés részét képezik, és ezért nem lehetett azokat egyedileg megtárgyalni (a 93/13 irányelv 3. cikkének (2) bekezdése).

- 44 A kérdést előterjesztő bíróság azonban arra keresi a választ, hogy milyen további következményei vannak annak, hogy a fogyasztót nem kötik e szerződési feltételek abban az esetben, ha azok tisztességtelennek minősülnek, és különösen arra, hogy az említett feltételek kihagyásával fennmaradhat-e a kölcsönszerződés (a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése) olyan helyzetben, amikor a kölcsönszerződésnek a kölcsön egyetlen törlesztési módját előíró feltétele tisztességtelennek minősül. Úgy tűnik, hogy az erre a kérdésre a válasz nemleges, mivel a 6. pont jelen ügyben vizsgált a) alpontjának a kölcsönszerződésekből való kihagyása miatt e szerződések nem tartalmazzák azt előíró szabályozást, hogy az adósnak miként kell a kölcsönt visszafizetni. Ugyanakkor elfogadhatatlan lenne az a következtetés, hogy ebben a helyzetben az adós egyszerűen mentesül a kölcsönösszeg törlesztésére vonatkozó kötelezettség alól, mivel az lényegében a kölcsönszerződés ajándékozási szerződéssé, tehát egy olyan, teljesen más típusú szerződéssé történő átminősítést jelentené, amelyet a felek kétségtelenül nem akartak megkötni.
- 45 A fentiekre tekintettel az egyetlen módja annak, hogy szóban forgó kölcsönszerződések annak ellenére maradjanak fenn, hogy a 6. pont a) alpontjában foglalt szerződési feltételek tisztességtelen szerződési feltételeknek minősülnek, az, hogy e szerződések tartalmát oly módon „egészítsék ki”, hogy a fogyasztónak lehetővé tegyék a szerződéses követelések banki átutalással történő teljesítését. Ez a megoldás azonban ellentétesnek tűnik a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével.
- 46 A Bíróság azonban többször rámutatott arra, hogy a tisztességtelen feltétel teljes egészében nem alkalmazható, és nem csak abban a részében, amely tisztességtelen,¹⁵ főszabály szerint pedig a bíróságnak nincs lehetősége arra sem, hogy megváltoztassa a tisztességtelen feltétel tartalmát¹⁶ vagy olyan értelmezést

¹⁵ 2019. március 26-i Abanca Corporación Bancaria és Bankia ítélet, C-70/17 és C-179/17, 64. pont; 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, 70. és 80. pont.

¹⁶ 2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet, C-618/10, 69–73. pont; 2013. május 30-i Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, C-488/11, 57–58. pont; 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítélet, C-26/13, 77–79. pont; 2015. január 21-i Unicaja Banco i Caixabank ítélet, C-482/13, C-484/13, C-485/13 és C-487/13, 28., 31–32. pont; 2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet, C-377/14, 97–98. pont; 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, 57. és 60. pont; 2018. augusztus 7-i Banco Santander és Escobedo Cortés ítélet, C-96/16 és C-94/17, 73. pont; 2018. szeptember 13-i Profi Credit Polska ítélet, C-176/17, 41. pont; 2019. március 26-i Abanca Corporación Bancaria és Bankia ítélet,

alakítson ki ezzel a szerződési feltétellel kapcsolatban, amellyel orvosolható annak tisztességtelen jellege.¹⁷ A bíróság ugyanakkor a tisztességtelen feltételt helyettesítheti a nemzeti jog kiegészítő rendelkezéseivel, azonban kizárólag azon esetekben, amikor a tisztességtelen feltétel elhagyása a szerződés egészének érvénytelenségéhez vezet, ami a fogyasztó számára különösen hátrányos következményekkel járna.¹⁸

- 47 A jelen ügyekben azonban nem lehet ilyen negatív következményeket találni, mivel a kölcsönszerződések érvénytelenné nyilvánítása esetén a fogyasztók csak a kölcsönök tőkeösszegének megfelelő összeget lennének kötelesek visszafizetni, kamat, jutalék, díj vagy egyéb költségek nélkül. Ezért a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint az irányelv 6. cikkének (1) bekezdésére tekintettel a ZL és a KU által kötött szerződések 6. pontjának a) alpontjához hasonló szerződési feltételek kölcsönszerződésből való elhagyásának azt kell eredményeznie, hogy e szerződéseket teljes egészében érvénytelennek nyilvánítsák.

C-70/17 és C-179/17, 53–54. pont; 2019. november 7-i Kanyeba ítélet, C-349/18–C-351/18, 67. pont; 2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélet, C-125/18, 59–60. pont; 2020. november 25-i Banca B. ítélet, C-269/19, 30–31. pont; 2021. január 27-i Dexia Nederland ítélet, C-229/19 és C-289/19, 63–64. pont; 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, 67–68. pont; 2021. november 18-i A.S.A.-ítélet, C-212/20, 68–69., 71. pont.

¹⁷ A Bíróság 2021. november 18-i A.S.A. ítélete, C-212/20, 79. pont

¹⁸ 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítélet, C-26/13, 80–85. pont; 2015. január 21-i Unicaja Banco és Caixabank ítélet, C-482/13, C-484/13, C-485/13 és C-487/13, 33. pont; 2018. augusztus 7-i Banco Santander és Escobedo Cortés ítélet, C-96/16 és C-94/17, 74. pont; 2018. szeptember 20-i OTP Bank és OTP Faktoring ítélet, C-51/17, 60–61. pont; 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, 54. pont; 2019. március 26-i Abanca Corporación Bancaria és Bankia ítélet, C-70/17 és C-179/17, 56–59. és 64. pont; 2019. október 3-i Dziubak ítélet, C-260/18, 48–49., 58–59. pont; 2019. november 7-i Kanyeba ítélet, C-349/18–C-351/18, 70. pont; 2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélet, C-125/18, 61–64. pont; 2020. november 25-i Banca B. ítélet, C-269/19, 32–34. pont.